

Telemark satser mot nye høyder!

Kapitalmarkedsdag Oslo - 16. februar 2018

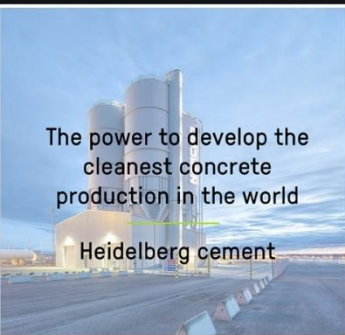
Per Halvorsen, administrerende banksjef
Roar Snippen, CFO

SpareBank
TELEMARK

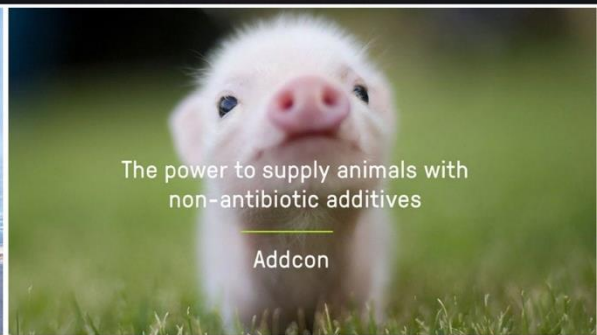
Powered by Telemark

Et prosjekt der industri, næringsliv og virkemiddelapparatet har samlet sine krefter for å gjøre Telemark og Grenland til en enda mer attraktiv industri- og næringslivsregion!

The power to develop the cleanest concrete production in the world

Heidelberg cement

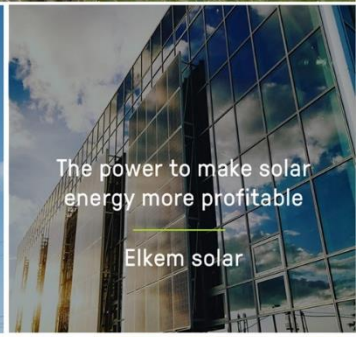
The power to supply animals with non-antibiotic additives

Addcon

The power to make wind turbine energy more cost effective

ABB

The power to make solar energy more profitable

Elkem solar

The power to get food on tables all over the world

Yara

The power to keep kids dry in all kinds of weather

Inovyn

Satser mot nye høyder!

Gjennom å øke Grenland og Telemarks kjennskap, attraksjon og omdømme, er prosjektets "hårete" mål å bidra til å skaffe regionen en **top-of-mind-posisjon** innen utvikling av ny og bærekraftig industri world wide!

Omstillingsdyktig region!

Industrien i Grenland ble tidlig tvunget til å tenke miljø og omstilling til mer bærekraftig industri

Dette har gjort Grenland og Telemark til en av Norges mest omstillingsdyktige industriregioner

Komparative fortrinn!

Takket være vår omstillingsevne, kan regionen i dag tilby noen helt spesielle fordeler for alle som ønsker å etablere ny og bærekraftig industri- og næringsvirksomhet

Telemark og Grenland kan by på:

- Industrikompetanse i verdensklasse – med høy omstillingsevne
Sterkt miljøfokus (f.eks. er infrastruktur for CCS under utvikling)
- Tungt FOU-miljø og piloteringsmuligheter
- Nærhet til Europa
- Ferdigregulerte sjø- og havnenære arealer
- Meget godt utbygd infrastruktur: vei, havn, bane, fly
- Tilgang til rimelig og fornybar energi
- Industrinettverk og -klynger
- Et aktivt virkemiddelapparat, herunder såkornfond

Drivkraften i Telemark

Herøya Industripark

- Herøya Industripark er en av Norges ledende industriparker – 20 mrd. kr. investert siden 2002 og parkens samlede omsetning i 2016 var på ca. 13 mrd. kr.
- Tre sterke industrinettverk -Telemark offshore (ca. 70 virksomheter) Teknologinettverk Telemark (ca. 20 virksomheter) IndustriCluster Telemark

Dette har medført stor investeringsvilje og evne i regionen

Yara

INEOS

Norcem / Heidelberg Cement

ABB

Noretyl

Eramet

Inovyn

RHI

Elkem Solar

Addcon

Sperre Group

Noen eksempler-

DN
Dagens Næringsliv

Endelig mandag! Apnen
hetsboosteren Google vil ikke
avsløre hvordan de jobber i Norge

Løst på
Sjette

Mindre på fly,
mer på hvirvler

Mandag 27. januar 2018
Uke 4, 198. 30. Aug. 187
Løst på Sjette

Denne sanden skal bli Norges nye industrieventyr

konsept for utvinning av sjeldne jordmetaller som får blant annet

erster og vider

Medlems

Vil slåss om kontraktene

Klare for ketchup-effekten

Venter på ordren i øje

1.500

21.20
Side 1 av 64

TA

Lørdag 20. januar 2018

Hedrer kvinneforempere

Industrien vil investere 20 milliarder. Hundrevis av nye arbeidsplasser

Industriplaner: Alcoa og Yara planlegger rekordinvesteringer i Norge. De vil bygge opp produksjonen av aluminium og ammoniakk i et område som er berømt for sine naturressurser. Dette vil gi arbeidsplasser for hundrevis av nye arbeidsplasser.

STORE PLANER: Industrien i Grenland har store planer for årene som kommer. Nå er det prosjekter for opp mot 20 milliarder kroner under arbeid. Dette inkluderer nye anlegg for Ineos på Sævi og for oppstart av Notodden. Disse nye etasjer som følge av dette. **SIDE 14, 15, 16 OG 17**

Populært er verdt sin vekt i gull
Kullprisene har gått opp og gullprisen har gått ned. Dette er et tegn på et økonomisk oppsving. **SIDE 22-23**

-Jeg synes det er litt trist
Det er trist at det er så mange som har mistet jobben. Men det er viktig å se på de som har fått nye muligheter. **SIDE 34-35**

INDUSTRIEN I GRENLAND: PLANLEGGER REKORDINVESTINGER

Yara planlegger ny tungjødselfabrikk

Vil investere opp mot 20 milliarder

Industriplaner: Alcoa og Yara planlegger rekordinvesteringer i Norge. De vil bygge opp produksjonen av aluminium og ammoniakk i et område som er berømt for sine naturressurser. Dette vil gi arbeidsplasser for hundrevis av nye arbeidsplasser.

Finansavisen

Fikk inn 8 millioner til cruise-luftsløtt

Gulbrandsdal (49) Svindlet irer - må i fengsel

Optime Subsea jubler for oljepris på 70 dollar

Ekstremt optimistisk

Notodden-bedrift venter ordreflom i år

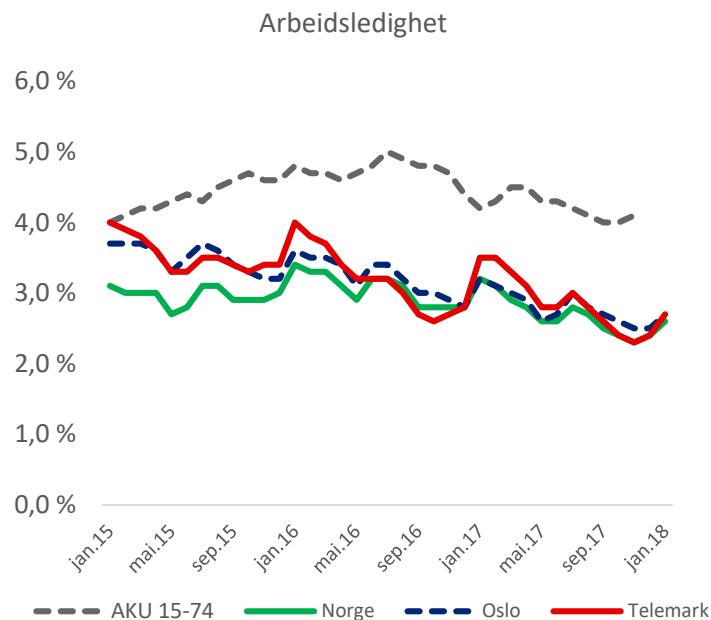
Autolease

Vide graf. Fra Autolease. Det larner seg.

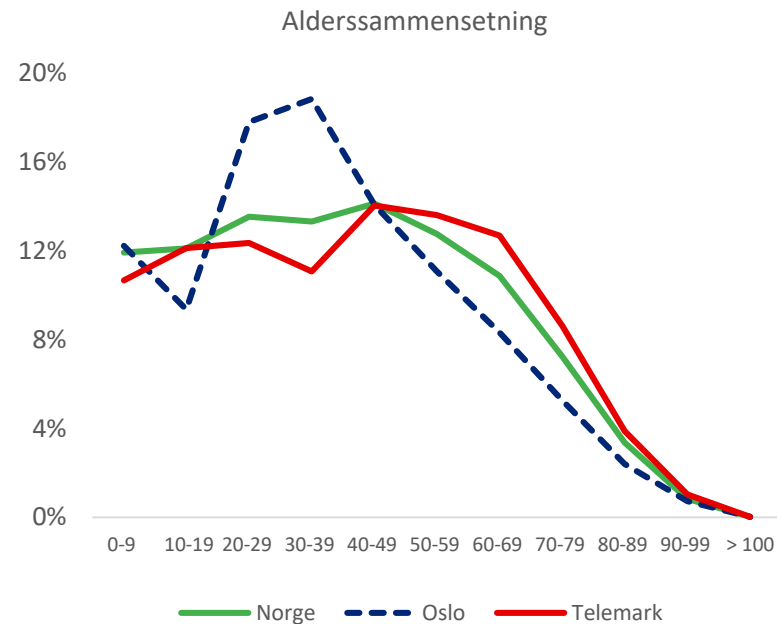
Fikk 200 søkere på Notodden

Økte med syv ansatte i fjor

Fallende arbeidsledighet

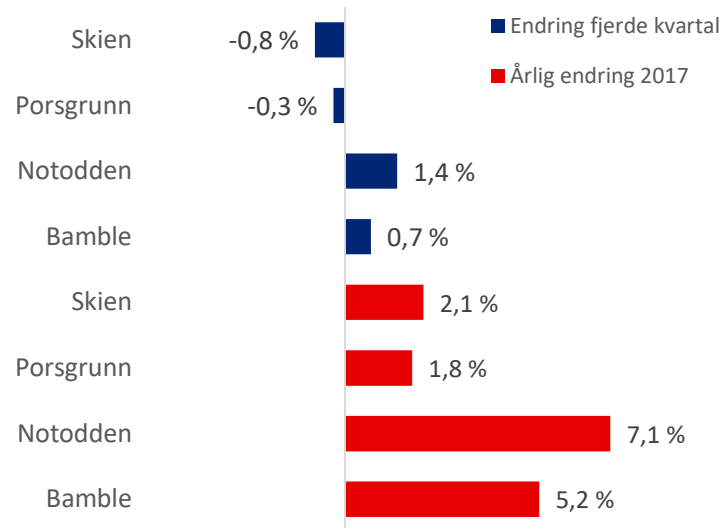
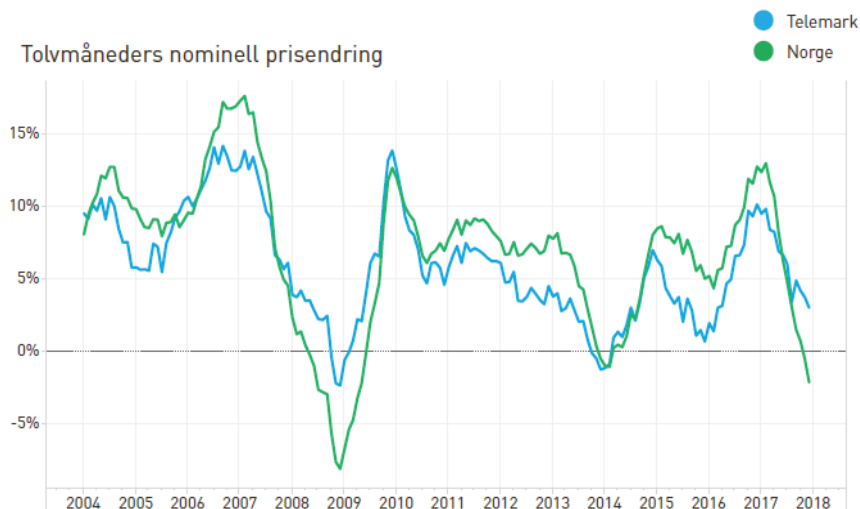

Kilde: SSB og NAV. Helt ledige i prosent av arbeidsstyrken.

Kilde: SSB - befolkningsmengde per 1. januar 2017

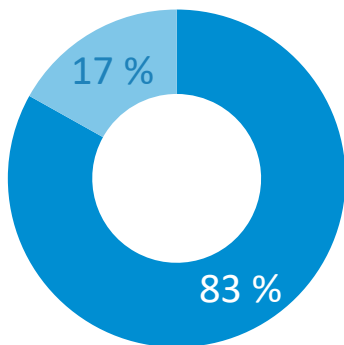
Mindre volatil prisutvikling på boliger

Kilde: Eiendomsverdi, Eiendom Norge, FINN

Banken for Telemark og telemarkinger

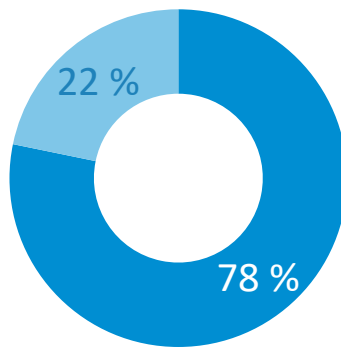
Regionfordeling utlån

■ Telemark ■ Utenfor Telemark

Merknad: Sum brutto utlån PM og BM ekskl. overført kredittforetak

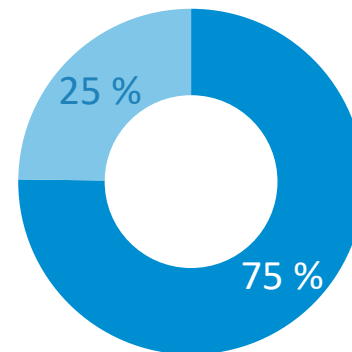
Fordeling utlån i Telemark

■ Grenland ■ Øvrig Telemark

Merknad: Sum brutto utlån PM og BM ekskl. overført kredittforetak

Fordeling Personkunde/Bedriftskunde

■ Personkunder ■ Bedriftskunder

Merknad: Sum brutto utlån PM og BM inkl. overført til kredittforetak.

Foreløpig årsregnskap 2017

Banken har besluttet å avlegge årsregnskapet etter IFRS fra og med årsregnskapet for 2017

- Effekten av overgangen vil bli presentert i egen note til årsregnskapet som legges frem 6. mars 2018
- Banken har som følge av IFRS overgangen utarbeidet konsernregnskap
 - Konsernet består av et eiendomsmeglerselskap (EM1 Telemark) og to mindre eiendomsselskaper
- IFRS 9 implementeres per 01.01.2018 uten vesentlige effekter

Merknad: Foreløpige årsregnskapstall er urevidert

Foreløpig årsregnskap 2017

Foreløpig årsresultat konsern ble på 267,7 millioner kroner, herav årsresultat:

Sparebanken Telemark (mor)	277,9 millioner kroner
Eiendomsmegler 1 Telemark	2,7 millioner kroner
Eiendomsselskaper	1,4 millioner kroner
Felleskontrollerte virksomheter	34,1 millioner kroner
Konsolidering og konsernelimineringer [1]	- 48,3 millioner kroner

[1] inkluderer ekstraordinært gjennomstrømmende utbytte for 2016 fra SB1 Gruppen og BN Bank som er inntektsført i morbanken på 27,7 millioner kroner

Noen hovedtrekk

God innskudds- og utlånsvekst

6,6 prosent / 6,9 prosent

Stabil marginutvikling

Rentenetto på 1,68 prosent

God inntektsvekst

Økte med 10,7 prosent

Kostnadseffektiv drift

Kostnadsprosent på 42 prosent

Høy egenkapitalavkastning (morbanken)

RoE på 10,9 prosent

God kvalitet i utlånsporteføljen

Netto tilbakeføringer

Høy soliditet

CET 1 på 18,0 prosent

Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Foreløpig årsregnskap 2017 (morbanken)

Resultat før tap og skatt

351 (284) millioner kroner

Avkastning på egenkapital

10,9 (9,6) prosent

Utlåns- og innskuddsvekst

6,9 (8,4) prosent

6,6 (4,9) prosent

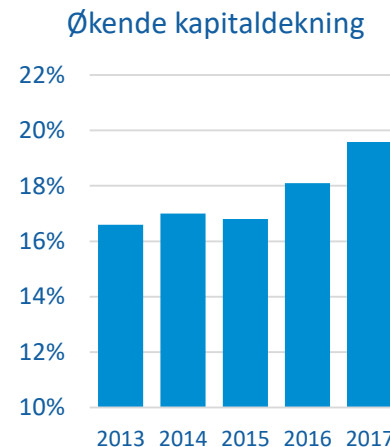
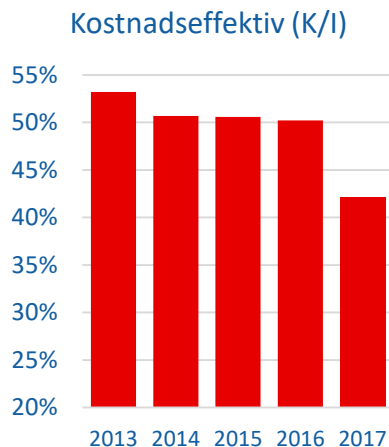
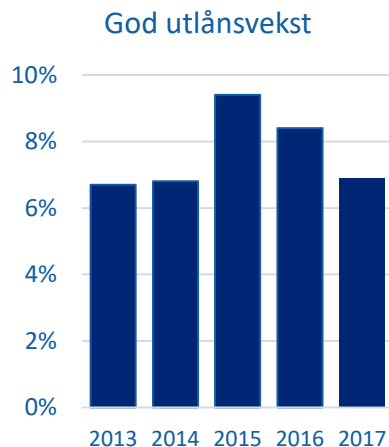
Ren kjernekapitaldekning 18,0 (17,6) prosent

Kjernekapitaldekning 18,5 (17,6) prosent

Kapitaldekning 19,6 (18,1) prosent

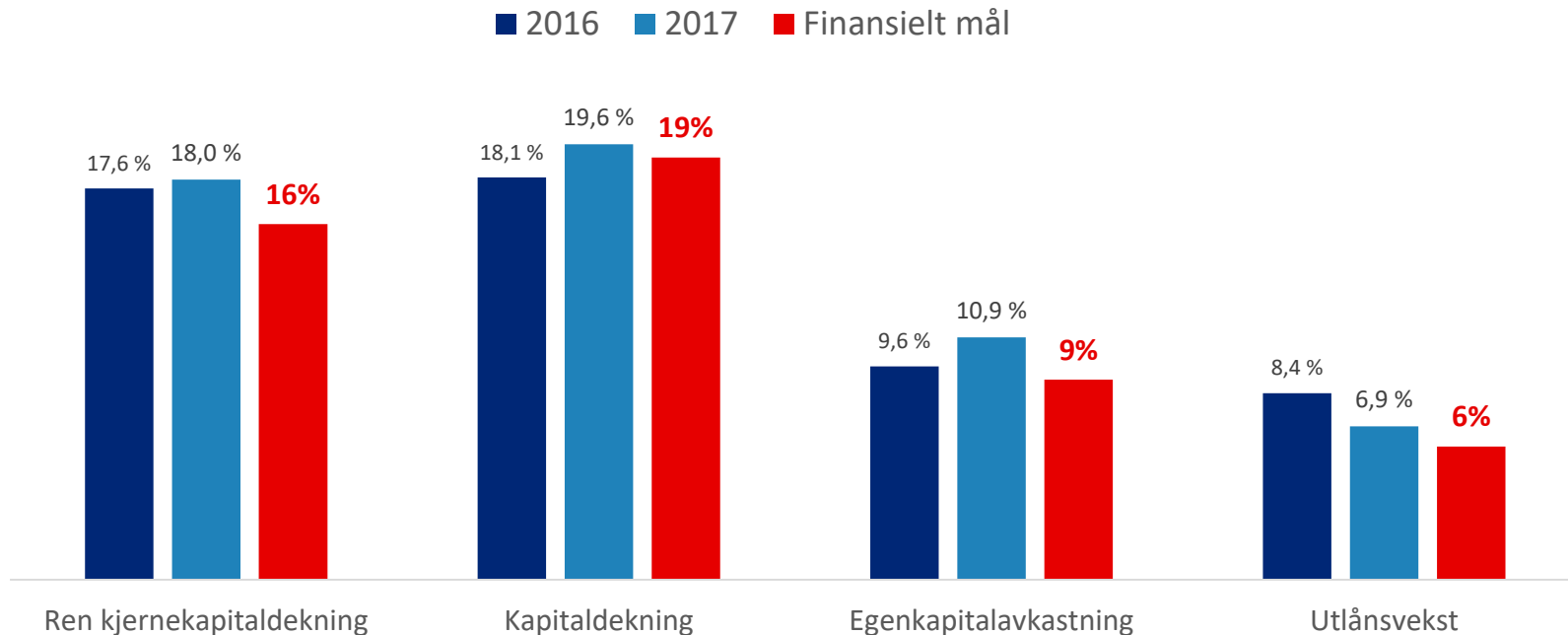
Ren kjernekapital ved full innfasing CRD IV 17,3 (16,9) prosent

God utvikling i viktige nøkkeltall

Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Finansielle mål

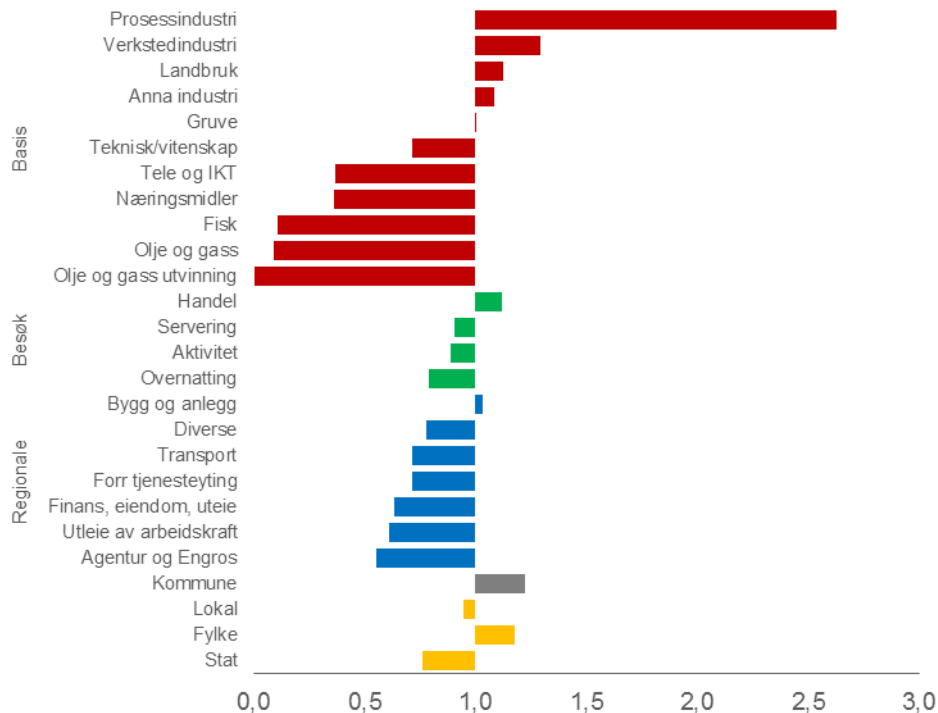
Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Takk for
oppmerksomheten

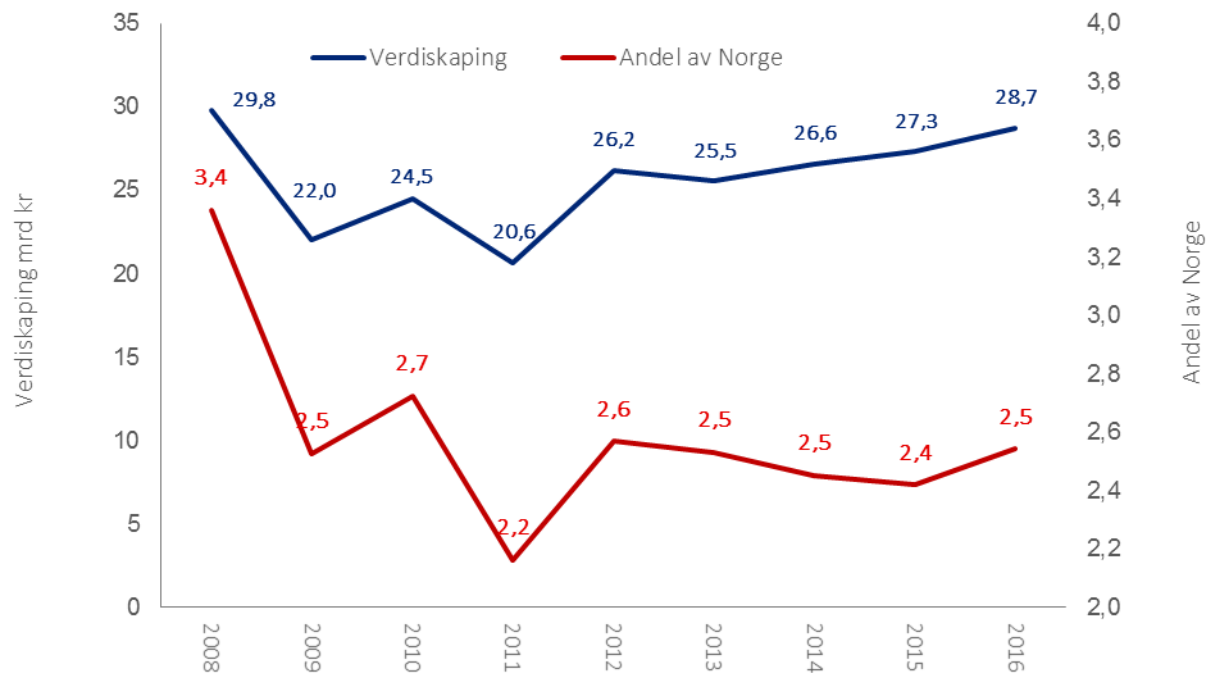
Vedlegg

Høy sysselsetting innenfor prosessindustri

Lokaliseringskvotient: Andel sysselsetting for ulike bransjer i Telemark i forhold til landet for samme bransje (2017). Kilde: Knut Vareide. Telemarksforskning

Svakt økende verdiskapning

Verdiskapning målt som salgsinntekter fratrukket innkjøpskostnader for varer og tjenester for alle regnskapspliktige foretak (2017).

Kilde: Knut Vareide. Telemarksforskning

Foreløpig årsregnskap 2017- hovedtall resultat

	2017	2016
Egenkapitalavkastning	10,9 %	9,6 %
Rentenetto	1,68 %	1,67 %
Kostnad/inntekter	42,2 %	50,2 %
Netto renteinntekter inkl. kredittforetak	441 mkr	399 mkr
Netto provisjonsinntekter og andre inntekter ekskl. kredittforetak	166 mkr	172 mkr
Driftskostnader	256 mkr	286 mkr
Tap på utlån	-4,7 mkr	0,1 mkr
Årsresultat	278 mkr	224 mkr

Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Foreløpig årsregnskap 2017 - hovedtall balanse

Beløp i mrd kr	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Forretningskapital	31,4	29,1	26,9
Utlån inkl kredittforetak	28,5	26,7	24,6
Utlån BM inkl kredittforetak	7,1	6,6	5,9
Utlån PM inkl kredittforetak	21,4	20,0	18,7
Innskudd	14,1	13,2	12,6
Innskudd BM	4,1	3,8	3,6
Innskudd PM	10,0	9,4	9,0

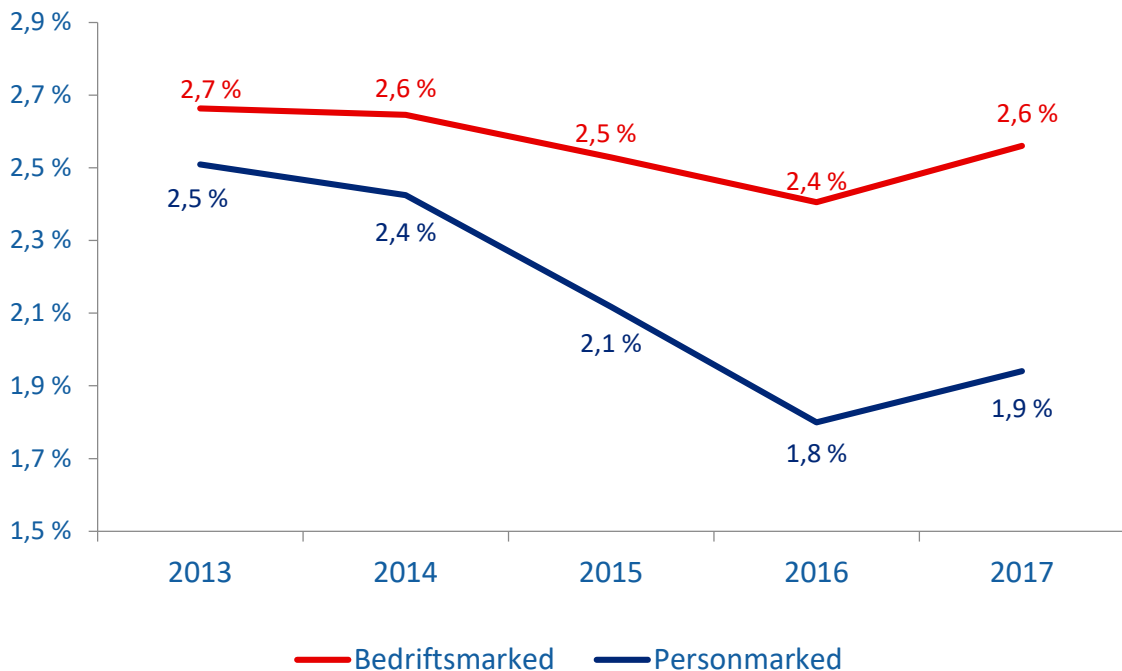
Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Foreløpig årsregnskap 2017 - hovedtall egenkapital

Beløp i mrd kr	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Egenkapital ekskl hybridkapital	2,7	2,4	2,2
Ansvarlig kapital	2,4	2,1	1,8
Risikovektet balanse	12,5	11,8	10,8
Ren kjernekapitaldekning	18,0 %	17,6 %	16,8 %
Kjernekapitaldekning	18,5 %	17,6 %	16,8 %
Kapitaldekning	19,6 %	18,1 %	16,8 %
Leverage ratio (LR)	10,0 %	9,6 %	8,7 %
LCR	296 %	159 %	111 %

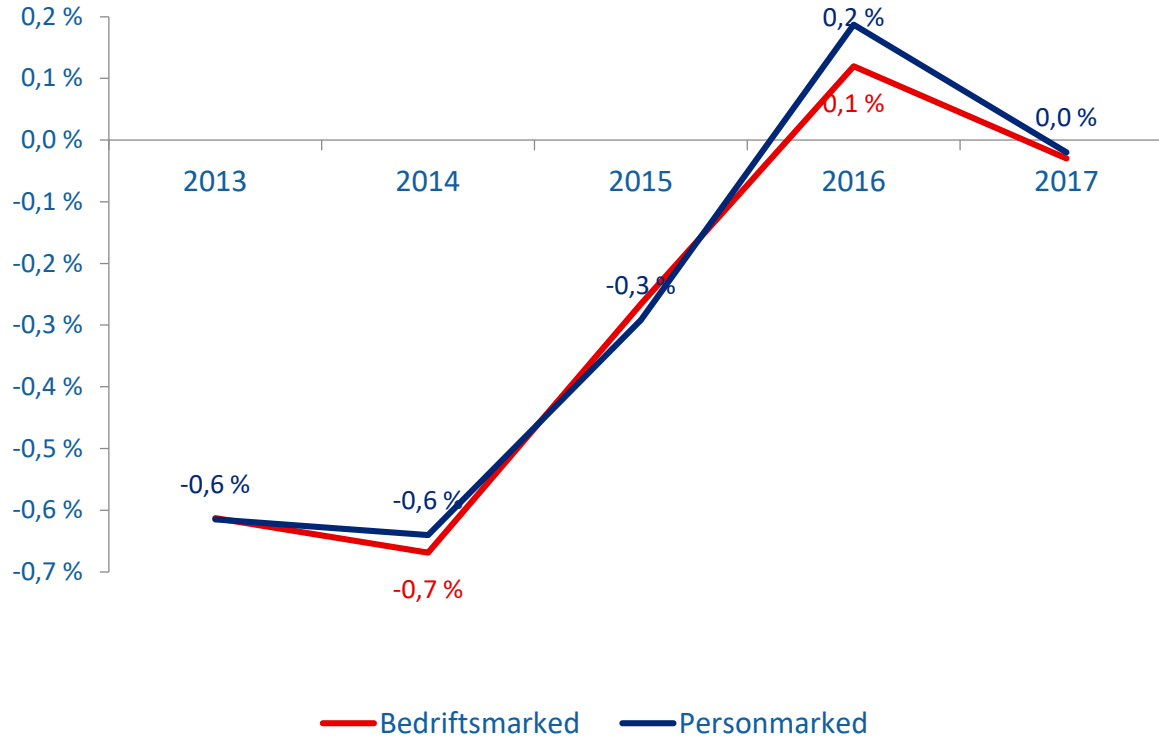
Merknad: Morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

Utlånsmargin mot 3M Nibor

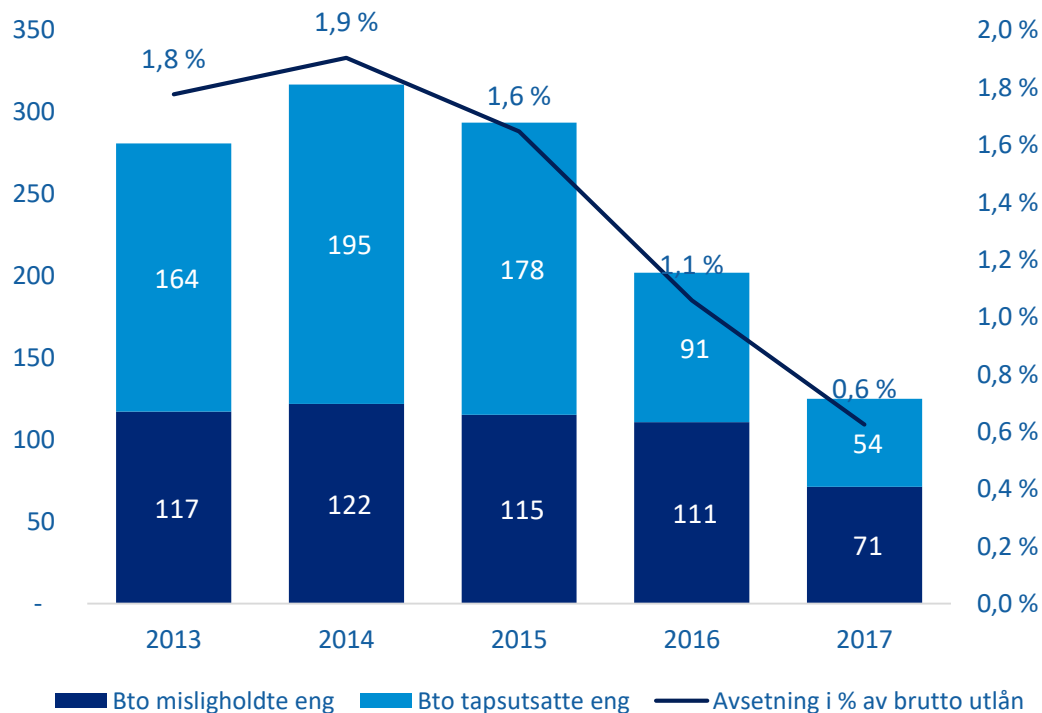
Bankens rentemargin mot Nibor er bedret i 2017 etter noen år med negativ utvikling.

Innskuddsmargin mot 3M Nibor

Innskuddsrente BM og PM er ved utgangen av året på nivå med 3M Nibor.

Lave tap og god utvikling i utlånsporteføljen

Beløp i millioner kroner

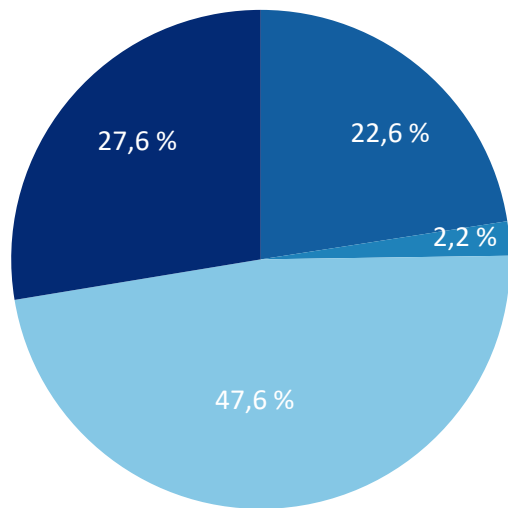
Misligholdte og tapsutsatte engasjement er redusert betydelig de siste årene.

Mislighold prosent redusert fra 1,1 prosent av brutto utlån i 2016 til 0,6 prosent per utgangen av 2017.

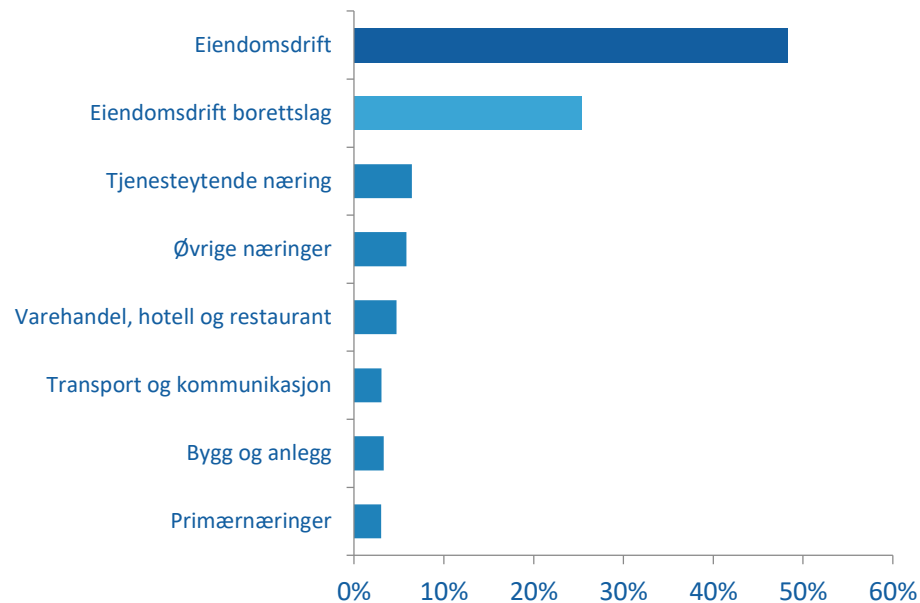
Individuelle avsetninger på 42 millioner kroner og 79 millioner kroner i gruppevis – totalt 121 millioner kroner i avsetninger per utgangen av året.

IFRS 9 Finansielle instrumenter vil fra og med 01.01.2018 erstatte IAS 39. Foreløpig beregnet effekt viser et økt avsetningsbehov for tap på i underkant av 2 millioner kroner. Dette vil ha marginale effekter på bankens kapitaldekning.

Utlån fordelt etter bedrifts – og personmarkedet

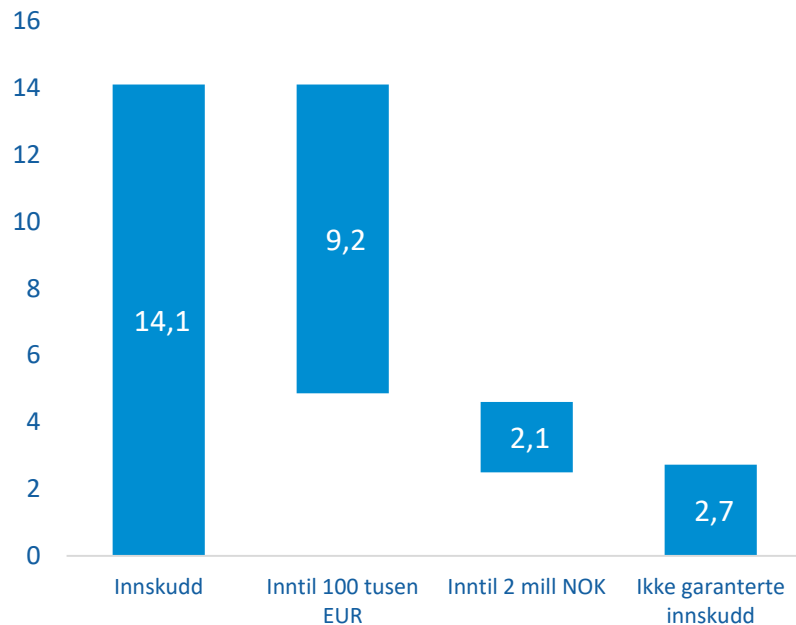

- Bedriftsmarked
- Bedriftsmarked overført til Næringskreditt
- Personmarked
- Personmarked overført til Boligkreditt

Utlån inkl overført til SB1 Næringskreditt

Sammensetning innskudd

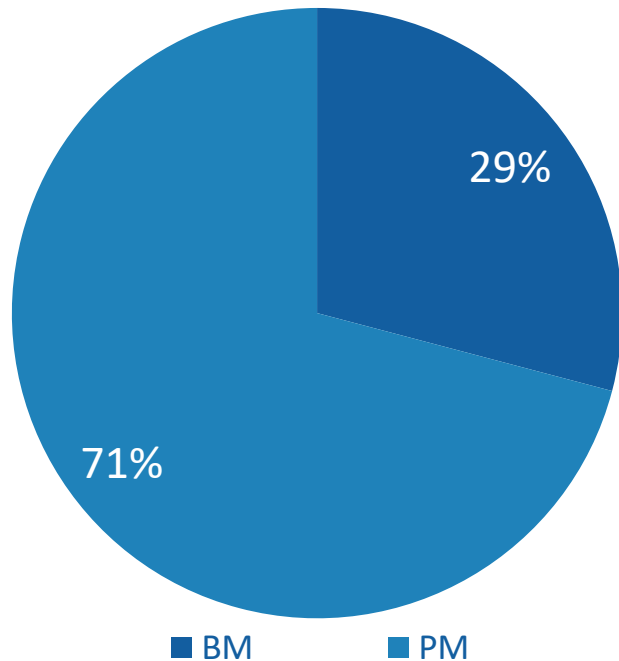
Beløp i milliarder kroner

Av bankens samlede innskudds-masse er over 80 prosent garanterte innskudd hvorav om lag 66 prosent er innskudd under 2 millioner kroner. Tilsvarende er om lag 66 prosent av innskuddene under 100.000 Euro.

Ikke garanterte innskudd utgjør 2,7 milliarder kroner.

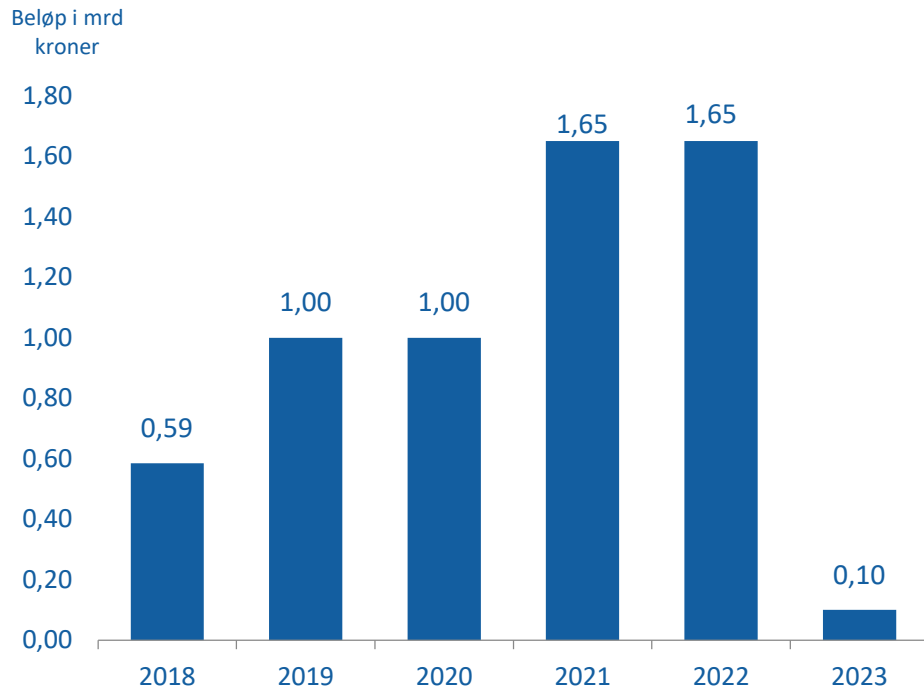
- Ikke meglede innskudd
- Marginalt med innskudd fra finansielle foretak
- Store innskudd over 8 millioner kroner er i all hovedsak innskudd fra bankkunder i Telemark

Innskudd fordelt etter bedrifts – og personmarkedet

71 prosent av bankens innskuddskunder er personmarkedskunder. Dette er på samme nivå som i 2016 (71 prosent).

Forfallstruktur funding

Merknad: Det er morbankens foreløpige årsregnskapstall for 2017

- ✓ God likviditet ved utgangen av året
- ✓ Fundingen utgjør 6.002 millioner kroner som inkluderer ansvarlige obligasjonslån på tilsammen 200 millioner kroner, og en fondsobligasjon på 100 millioner kroner
- ✓ Gjennomsnittlig durasjon er på 2,9
- ✓ Aktiv funding strategi med mål om å ha en durasjon på over 2,5 år
- ✓ Kun «skyggerating» vanskeliggjør spesielt lang funding

Foreløpig årsregnskap 2017 - resultatregnskap

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
584.030	616.889	Renteinntekter	615.693	582.761
234.611	242.438	Rentekostnader	242.049	234.234
349.419	374.452	Netto renteinntekter	373.644	348.527
159.036	181.271	Provisjonsinntekter	206.984	185.011
21.588	21.590	Provisjonskostnader	21.590	21.588
26.015	2.495	Andre inntekter	8.872	33.932
163.463	162.176	Netto provisjons- og andre inntekter	194.266	197.355
46.888	62.437	Utbytte	10.939	24.986
-	-	Netto resultat fra felleskontrollert virksomhet	34.080	30.866
10.598	7.955	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	7.955	10.598
57.487	70.392	Netto resultat fra finansielle investeringer	52.974	66.450
570.370	607.020	Sum netto inntekter	620.884	612.332
141.816	122.866	Lønnskostnader	144.884	162.881
118.841	123.621	Annen driftskostnad	125.309	122.545
25.486	9.556	Av- og nedskrivninger	11.925	28.192
286.143	256.043	Sum kostnader	282.118	313.617
284.226	350.977	Resultat før tap og skatt	338.766	298.716
117	-4.651	Tap på utlån og garantier	-4.651	117
1.467	-3.300	Netto resultat fra salg av anleggsmidler		1.467
285.576	352.329	Resultat før skatt	343.417	300.066
61.093	74.451	Skattekostnad	75.668	62.434
224.484	277.878	Årsresultat	267.749	237.631
kr 12,50	kr 14,91	Resultat per egenkapitalbevis	kr 14,37	kr 13,23

Foreløpig årsregnskap 2017 - Utvidet resultat etter IAS 1

Morbank		Oppstilling over andre inntekter og kostnader	Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Poster som reverseres over resultat		
-8.400	9.993	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	9.993	-8.400
		Andel andre inntekter og kostnader fra felleskontrollert virksomhet	-2.854	
		Poster som ikke reverseres over resultat		
5.142	-23.089	Estimatavvik IAS 19 pensjon	-23.089	5.142
-3.258	-13.095	Sum over andre inntekter og kostnader	-15.949	-3.258
221.226	264.782	Totalresultat	251.800	234.373
		Minoritetsandel av årsresultatet	1.178	1.579
kr 12,31	kr 14,15	Resultat og utvannet resultat per. egenkapitalbevis	kr 13,46	kr 13,05

Foreløpig årsregnskap 2017- balanse

Morbank				Konsern		
01.01.16	31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16	01.01.16
			Eiendeler			
92.683	38.030	133.894	Kontanter og fordringer på sentralbanker	133.894	38.030	92.683
469.494	886.622	1.075.976	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.075.976	886.622	469.494
17.825.089	19.084.644	19.997.635	Brutto utlån til og fordringer på kunder	19.959.710	19.043.786	17.781.862
-168.602	-142.120	-120.762	Gruppevise - og individuelle nedskrivninger	-120.762	-142.120	-168.602
17.656.487	18.942.524	19.876.874	Netto utlån til og fordringer på kunder	19.838.948	18.901.666	17.613.260
1.106.110	836.831	917.551	Rentebærende verdipapirer	917.551	836.831	1.106.110
11.007	4.210	3.974	Finansielle derivater	3.974	4.210	11.007
530.082	580.103	673.394	Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	673.394	580.194	530.083
32.164	32.164	28.864	Eierinteresser i konsernselskaper	-	-	-
50.884	56.634	85.838	Eierinteresser i felleskontrollerte virksomhet	211.849	201.095	184.304
126.130	126.149	119.773	Varige driftsmidler	168.446	177.407	179.228
13.071	7.499	15.431	Utsatt skattefordel	15.162	6.458	11.524
44.321	52.861	4.623	Andre eiendeler	15.111	61.259	53.847
20.132.433	21.563.626	22.936.191	Sum eiendeler	23.054.306	21.693.771	20.251.540

Foreløpig årsregnskap 2017- balanse (forts)

Morbank			Konsern			
01.01.16	31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16	01.01.16
			Gjeld			
150.000	150.000	150.112	Innskudd fra kredittinstitusjoner	150.112	150.000	150.000
12.591.408	13.211.321	14.080.421	Innskudd fra kunder	14.068.040	13.196.400	12.577.008
4.957.165	5.416.296	5.551.909	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5.551.909	5.416.296	4.957.165
31.314	14.974	13.119	Finansielle derivater	13.119	14.974	31.314
60.877	60.720	77.008	Betalbar skatt	78.613	62.568	62.976
13.827	8.928	31.156	Pensjonforpliktelser	31.156	8.928	13.827
0	149.638	200.372	Ansvarlig lånekapital	200.372	149.638	0
81.266	108.447	59.615	Annen gjeld og forpliktelser	67.933	116.681	89.150
17.885.858	19.120.323	20.163.712	Sum gjeld	20.161.255	19.115.483	17.881.440
			Egenkapital			
675.664	675.664	685.664	Eierandelskapital	685.664	675.664	675.664
1.876	1.876	1.876	Overkursfond	1.876	1.876	1.876
169.727	236.094	289.706	Utjevningfond	289.706	236.094	169.727
		100.000	Hybridkapital (fondsobligasjon)	100.000		
1.376.709	1.515.468	1.671.040	Sparebankens fond	1.671.040	1.515.468	1.376.709
22.600	14.200	24.193	Fond for urealiserte gevinster	24.193	14.200	22.600
		-	Annen egenkapital	117.437	131.597	120.029
			Minoritetsinteresser	3.136	3.389	3.495
2.246.576	2.443.302	2.772.479	Sum egenkapital	2.893.052	2.578.288	2.370.100
20.132.433	21.563.625	22.936.191	Sum egenkapital og gjeld	23.054.306	21.693.771	20.251.540
			Poster utenom balansen:			
6.770.783	7.569.258	8.491.345	Portefølje overført til kredittforetak	8.491.345	7.569.258	6.770.783